

Hvidbog for Natura 2000-handleplan 2022-2027 for N210 Spællinge Ådal, Døndal og Helligdomsklipperne

Indholdsfortegnelse

1. Indledning	2
2. Liste med indkomne høringsvar	3
3. Indkomne høringsvar og myndighedsfordeling.....	3
4. Miljøstyrelsen og Bornholms Regionskommunes bemærkninger til høringsvar 3	
5. Myndighedernes egne redaktionelle tilpasninger	5
6. Bilag med kopi af høringsvar	7

1. Indledning

Natura 2000-handleplanen beskriver indsatser, som skal sikre og forbedre vilkårene for de arter og naturtyper, der er udpeget i Natura 2000-området. Natura 2000-handleplanen er en sammenskrivning af de kommunale Natura 2000-handleplaner og Natura 2000-skovhandleplanerne udarbejdet af Miljøstyrelsen.

Denne hvidbog indeholder Miljøstyrelsens og Bornholms Regionskommune bemærkninger til de indkomne høringsvar.

Natura 2000-handleplanen har været i høring i perioden 9. februar til 5. april 2024.

Der er i høringsperioden indkommet 2 høringsvar.

I hvidbogen er en oversigt over indkomne høringsvar og hvilke myndigheder, der har bemærket på hvilke dele af høringsvarene. Endvidere præsenteres uddrag af de enkelte høringsvar med myndighedernes bemærkninger. Bemærkninger, der medfører ændringer i handleplanen er ligeledes markeret.

De indsendte høringsvar fremgår af bilag.

2. Liste med indkomne hørings svar

Nedenstående liste viser indkomne hørings svar til den samlede Natura 2000-handleplan.

Offentlige myndigheder
Miljøstyrelsen
Foreninger/organisationer
DN-Bornholm

3. Indkomne hørings svar og myndighedsfordeling

Nedenstående liste viser uddrag af hørings svar og det er markeret med x hvilke/hvilken myndighed, der kommer med bemærkning til hørings svaret.

Hørings svar og afsender	Miljøstyrelsen	Bornholms Regionskommune
Miljøstyrelsen		X
DN-Bornholm	X	X

4. Miljøstyrelsen og Bornholms Regionskommunes bemærkninger til hørings svar

Myndighederne angiver her bemærkninger til de indkomne hørings svar. Det er den myndighed, som er ansvarlig for de respektive arealer og arter i Natura 2000-området, som kommer med bemærkning.

Det angives i svaret, hvis det fører til ændringer i Natura 2000-handleplanen. Dette er markeret med fed skrift under myndighedernes bemærkninger.

I nedenstående skema ses uddrag/opsummering af hørings svar og Miljøstyrelsens og Bornholms Regionskommunes bemærkninger hertil.

Uddrag af hørings svar	Bemærkninger
Miljøstyrelsen ønsker en sproglig ændring i afsnit om frivillighed.	Bornholms Regionskommune bemærker: <i>Bornholms Regionskommune tilretter teksten i afsnittet fra 'Projekterne gennemføres ved frivillige aftaler' til 'Det forventes, at Natura 2000-handleplanerne kan gennemføres ad frivillighedens vej'.</i> Det pågældende hørings svar giver således anledning til en mindre ændring i Natura 2000-handleplanen for N210.
Miljøstyrelsen gør opmærksom på, at planlagte indsatser for rydning af invasive arter generelt er planlagt med "op til x ha". Da der i Natura 2000-planens indsatsprogram fremgår et specifikt areal, skal dette fremgå som minimumsareal fordelt mellem kommuner, offentlige lodsejere og Miljøstyrelsen ud fra registreringerne.	Bornholms Regionskommune bemærker: <i>Der er ikke indsatser for bekæmpelse af invasive arter i det områdespecifikke indsatsprogram i Natura 2000-planen for N210. Bornholms Regionskommune vurderer derfor, at der ikke er behov for ændringer i handleplanen.</i> Det pågældende hørings svar giver således ikke anledning til ændringer i Natura 2000-handleplanen for N210.
DN Bornholm savner konkrete tiltag bl.a. for, at planerne lever op til kravet om at være så konkrete, at deres gennemførelse kan vurderes. Savner bl.a. svar på følgende spørgsmål: Hvorledes sikres en mere naturnær drift? Hvorledes sikres en mere hensigtsmæssig (naturlig)	Miljøstyrelsen bemærker: <i>Det er korrekt, at handleplanen skal være så konkret, at dens gennemførelse kan vurderes. Det skal dog understreges, at handleplanen ikke må foregribe det præcise indhold af de aftaler eller afgørelser, der træffes i forhold til den enkelte lodsejer i forbindelse med gennemførelsen af handleplanen.</i>

<p>hydrologi? Hvilken indsats planlægges for at forbedre naturtilstanden af områder, der ikke er i god tilstand? Hvorledes sikres beskyttelse af særlig følsomme dyre- og plantearter?</p>	<p><i>Handleplanmyndighedernes opgørelse af behov for indsats fremgår af handleplanens afsnit 4.</i></p> <p>Bornholms Regionskommune bemærker: <i>Behovet for indsatser er opgjort i afsnit 4. Fordi handleplanen som beskrevet ikke må foregribe det præcise indhold af de aftaler eller afgørelser, der træffes i forhold til den enkelte lodsejer i forbindelse med gennemførelsen af handleplanen, er de forventede indsatser opgjort på et overordnet niveau.</i></p> <p><i>En mere naturnær drift i skov kan opnås ved en skovnaturtypebevarende drift og pleje. Der er ikke planlagt specifikke indsatser for forbedring af hydrologi, men dette kan bl.a. indgå som en del af en skovnaturtypebevarende drift og pleje. Der vurderes umiddelbart ikke at være behov for indsatser for forbedring af hydrologi på de lysåbne naturtyper. Der er én art på udpegningsgrundlaget for dette område, men der er ingen områdespecifikke retningslinjer for arter på udpegningsgrundlaget og dermed ikke krav om nogen specifikke artsplejetiltag udover tiltag for naturtyper. Beskyttelse af følsomme dyre- og plantearter sker gennem bevarelse eller genoprettelse af gunstig bevaringsstatus for naturtyper, hvilket også understøtter levesteder for flere arter.</i></p> <p><i>Bornholms Regionskommune bemærker, at handleplanen beskriver den minimumsindsats, som skal ske i henhold til Natura 2000-planen. Dette udelukker ikke, at der gennemføres andre indsatser.</i></p> <p>Det pågældende høringssvar giver ikke anledning til ændring af Natura 2000-handleplanen for N210.</p>
<p>DN Bornholm bemærker, at der bør være en afvejning mellem benyttelse og beskyttelse – det er vigtigt, at handleplaner indeholder indsatser for at sikre, at den rekreative udnyttelse ikke overskrider tålegrænserne.</p>	<p>Miljøstyrelsen bemærker: <i>Miljøstyrelsen kan oplyse, at bestemmelser omkring færdselsrestriktioner ikke reguleres via Natura 2000-planlægningen, men via bestemmelserne i Bekendtgørelse af lov om jagt og vildtforvaltning. Miljøstyrelsen reviderer løbende bestemmelserne for vildtreservater med henblik på at forbedre beskyttelsen af bl.a. fugle i forhold til forstyrrelser.</i></p> <p><i>Offentlighedens adgang til naturen reguleres i øvrigt af naturbeskyttelseslovens kapitel 4 samt adgangs-bekendtgørelsen. Vejledning om adgangsreglerne kan ses på Miljøstyrelsens hjemmeside.</i></p> <p><i>Myndighederne skal desuden sikre en grundlæggende beskyttelse af udpegningsgrundlaget bl.a. ved at vurdere planer og projekter i henhold til de regler, der fremgår af habitatdirektivets artikel 6, stk. 3.</i></p>

	<p>Det pågældende høringssvar giver ikke anledning til ændring af Natura 2000-handleplanen for N210.</p>
<p>DN Bornholm bemærker, at handleplanerne skal forholde sig konkret til græsningstryk for at hindre overgræsning og anbefaler helårsgræsning med heste, kvæg og geder og evt. i mindre grad får.</p>	<p>Bornholms Regionskommune bemærker: <i>Handleplanen skal være så konkret, at dens gennemførelse kan vurderes. Det skal dog understreges, at handleplanen ikke må foregribe det præcise indhold af de aftaler eller afgørelser, der træffes i forhold til den enkelte lodsejer i forbindelse med gennemførelsen af handleplanen. Græsningstryk og valg af dyr til afgræsning kan derfor ikke reguleres gennem handleplanen.</i></p> <p>Det pågældende høringssvar giver ikke anledning til ændring af Natura 2000-handleplanen for N210.</p>
<p>DN Bornholm bemærker, at planen er uhyre sparsom med tiltag, som i meget høj grad synes at bero på frivillig indsats fra lokale lodsejere.</p> <p>DN Bornholm bemærker endvidere, at manglende indsats for rydning af uønsket opvækst skal gennemføres ikke kun 'søges gennemført'.</p>	<p>Bornholms Regionskommune bemærker: <i>Behovet for indsatser i handleplanen afspejler udpegningsgrundlaget og områdets størrelse. De kortlagte naturtyper i området har en begrænset udstrækning, og der er kun to områdespecifikke retningslinjer i Natura 2000-planen for området. Derfor er det opgjorte behov for indsatser ikke så stort.</i></p> <p><i>Indsatser på private arealer beror som i alle handleplanerne i udgangspunktet på frivillighed.</i></p> <p><i>Bornholms Regionskommune har i afsnit 4 side 11 tilføjet følgende: 'Den grundlæggende indsats på hedearealer, som er en del af indsatsprogrammet, planlægges i udgangspunktet gennemført i form af rydning af uønsket opvækst. Det samlede kortlagte areal med hede i området er ca. 0,6 ha. Indsatsen på hedearealer indgår som en del af det beskrevne behov for rydning af uønsket opvækst i Error! Reference source not found. herover. Bornholms Regionskommune vurderer i forhold til de konkrete hedearealer, at indsatser i form af afgræsning ikke er relevant eller mulig.'</i></p> <p><i>Det er Bornholms Regionskommunes hensigt at gennemføre den manglende indsats for rydning af uønsket opvækst som en del af den grundlæggende indsats på hedearealer.</i></p> <p>Det pågældende høringssvar giver således anledning til en mindre teksttilføjelse i Natura 2000-handleplanen for N210.</p>

5. Myndighedernes egne redaktionelle tilpasninger

Miljøstyrelsen er i høringsperioden blevet opmærksom på nogle mindre korrekturrettelser i udkastet til Natura 2000-handleplanen, som er rettet i den endelige version af Natura 2000-handleplanen. Rettelserne fremgår af nedenstående.

Baggrund. Tredje afsnit, s. 6:

Nuværende tekst:

"... Miljøstyrelsen er ansvarlig for at udarbejde en skovhandleplan for de skovbevoksede, fredskovspligtige Natura 2000-arealer med skovhabitatnatur inklusiv arealer nævnt i skovlovens §28 (herfra omtalt som skovbevoksede, fredskovspligtige arealer). **Der skal gennemføres en planlægning hvert 12. år, som rammer denne planperiode.** Miljøstyrelsen er ansvarlig for, at indsatserne på de skovbevoksede, fredskovspligtige arealer gennemføres inden udgangen af år 2033."

Skal ændres til:

"... Miljøstyrelsen er ansvarlig for at udarbejde en skovhandleplan for de skovbevoksede, fredskovspligtige Natura 2000-arealer med skovhabitatnatur inklusiv arealer nævnt i skovlovens §28 (herfra omtalt som skovbevoksede, fredskovspligtige arealer). **Der skal gennemføres en planlægning hvert 12. år. Den aktuelle planperiode er 2022-2033.** Miljøstyrelsen er ansvarlig for, at indsatserne på de skovbevoksede, fredskovspligtige arealer gennemføres inden udgangen af år 2033."

Baggrund. Afsnit 2.1. Den lovmæssige ramme, s. 6:

Nuværende tekst:

- naturbeskyttelsesloven (lovbekendtgørelsen nr. 1392 af 2. oktober 2022)

Skal ændres til:

- naturbeskyttelsesloven (lovbekendtgørelsen nr. 1392 af 4. oktober 2022)

6. Bilag med kopi af hørings svar

Hørings svar fra Miljøstyrelsen i forbindelse med offentlig høring af Natura 2000-handleplan Spællinge Ådal, Døndal og Helligdomsklipperne område nr. N210

Miljøstyrelsen sender hermed hørings svar til forslaget til Natura 2000-handleplanen og har følgende bemærkninger til den.

Hørings svaret indeholder bemærkninger til følgende emner

- Indsatser med frivillig gennemførelse
- Behov for indsatser

Bemærkninger

Indsatser med frivillig gennemførelse

Miljøstyrelsen henleder opmærksomheden på, at de kommunale Natura 2000-handleplaner er udarbejdet i medfør af Miljømålslovens § 37 a, hvorefter kommunalbestyrelsen udarbejder en handleplan til gennemførelse af Natura 2000-planen inden for kommunens geografiske område på land og for den kystnære del af vanddistriktet. Ifølge Miljømålslovens § 46 a, stk. 4, skal kommunalbestyrelsen sikre gennemførelse af en vedtaget handleplan.

Kommunalbestyrelsen er dermed forpligtet til at gennemføre Natura 2000-planen, også hvis det skulle vise sig, at de fornødne frivillige lodsejeraftaler ikke kan indgås. Den kommunale handleplan må derfor ikke rejse tvivl om, hvorvidt kommunalbestyrelsen er indstillet på at opfylde sine forpligtelser.

Miljøstyrelsen henviser til formuleringen af sætningen om frivillighed i afsnit 7, hvor det ikke fremgår tydeligt, at der er andre muligheder end frivillige aftaler.

Miljøstyrelsen ønsker som medudgiver af Natura 2000-handleplanen, at det specificeres yderligere fx. ved at skrive at "Projekterne gennemføres som *udgangspunkt* ved frivillige aftaler...".

Behov for indsatser

Miljøstyrelsen gør opmærksom på, at planlagte indsatser for rydning af invasive arter generelt er planlagt med "op til x ha". Da der i Natura 2000-planens indsatsprogram fremgår et specifikt areal, skal dette fremgå som minimumsareal fordelt mellem kommuner, offentlige lodsejere og Miljøstyrelsen ud fra registreringerne.

Kommunen er velkommen til at kontakte Miljøstyrelsen, hvis styrelsens bemærkninger skulle give anledning til spørgsmål. Styrelsen indgår gerne i dialog om de afgivne bemærkninger. Ved spørgsmål kan kommunen kontakte afsender af denne mail, Ditte Galsgård digal@mst.dk eller Katrine Hansen Lemming kathl@mst.dk.

Hørings svar fra Danmarks Naturfredningsforening (DN) Bornholm om udkast til handleplaner for Natura 2000-områder på Bornholm

I det følgende vil DN Bornholm først komme med generelle bemærkninger til handleplanerne og derefter kommentere nogle af planerne konkret.

Generelt

Overordnede målsætninger

DN Bornholm ønsker, at vores natur forvaltes med et klart mål om at give de videst mulige rammer for en vild natur, der med naturlige processer, dynamikker og balance sikrer en høj biodiversitet. Vi bifalder derfor de overordnede målsætninger for forvaltningen af Natura 2000-områderne på Bornholm. Her kan særligt fremhæves:

Fokus på mere naturlige processer og naturens robusthed:

- Mere naturnær forvaltning med fokus på at sikre sammenhæng i naturen og mere naturlige dynamikker;
- Mere urørt skov;
- Mere sammenhængende natur.

Sikring og forbedring af tilstanden af eksisterende natur og levesteder:

- Naturpleje af plejekrævende arealer;
- Udlægning af forstyrrelsesfrie zoner.

Konkrete handlinger til opfyldelse af planerne

Generelt savner vi dog mere konkrete tiltag i handleplanerne for at sikre ovenstående hensyn og for, at planerne lever op til kravet om at være så konkrete, at deres gennemførelse kan vurderes. Med vage formuleringer bidrager handleplanerne i flere tilfælde ikke til meget udover, hvad der allerede står som målsætninger i selve Natura 2000-planerne. Vi savner navnlig svar på følgende spørgsmål:

- Hvorledes sikres en mere naturnær drift?
- Hvorledes sikres en mere hensigtsmæssig (naturlig) hydrologi?
- Hvilken indsats planlægges for at forbedre naturtilstanden af områder, der ikke er i god tilstand?
- Hvorledes sikres beskyttelse af særlig følsomme dyre- og plantearter?

Naturpleje ved afgræsning

Fokus på mere naturlige processer og naturens robustheder et vigtigt hovedformål med indsatsen i Natura 2000-områderne. Den særlig følsomme type naturpleje, som dette kræver gennem f.eks. lavt græsningstryk, er dog ikke noget handleplanerne forholder sig til.

Ved visuel observation kan man på Bornholm se Natura 2000-arealer, der i sommermånederne fremstår tydeligt nedgræsset af får og med beskeden vækst af blomstrende urter, hvilket er en

hindring for naturlige processer og høj artsrigdom. En ny rapport fra Aarhus Universitet viser, at mange naturarealer græsses for hårdt, og at dette går ud over plantediversiteten, hvilket sandsynligvis også påvirker diversiteten af bl.a. insekter. (Nye resultater tyder på, at dyr 'overgræsser' i områder med følsomme planter (au.dk)). DN Bornholm mener derfor, at handleplanerne bør forholde sig konkret til om og i givet fald med hvilket tryk græsning skal finde sted for at opfylde målsætningerne for områderne.

Afvejning mellem benyttelse og beskyttelse

Det er en kendt sag, at Bornholms natur er en kæmpe attraktion for både fastboende og gæster. Blandt de mest attraktive naturområder er netop Natura 2000-områderne Hammerknuden/Slotslyngen, Almindingen og Dueodde. DN Bornholm er helt med på, at folks ønske om at færdes i naturen kombineret med god formidling om den, er afgørende for opbakningen til de beskyttende tiltag. Vi anerkender, at BRK har gjort meget godt i forhold til både at skaffe adgang til og formidle naturen.

Men det er også en kendt sag, at naturen i nogle tilfælde lider overlast af den stigende efterspørgsel, der følger af stadig flere turister på øen og stadig flere slags outdoor-aktiviteter. Netop fordi flere af Natura 2000-områderne er publikum-hotspots er det vigtigt, at deres handleplaner indeholder indsatser for at sikre, at den rekreative udnyttelse ikke overskrider tålegrænserne.

Konkrete handleplaner

...

Spællinge Ådal, Døndal og Helligdomsklipperne

Planen er uhyre sparsom med tiltag, som i meget høj grad synes at bero på frivillig indsats fra lokale lodsejere.

Det er bemærkelsesværdigt, at planen konstaterer, at "hovedparten af områdets lysåbne arealer er i moderat naturtilstand", og at der er problemer med tilgroning, samtidig med, at det fremgår, at den forrige handleplan, som netop handlede om rydning af uønsket opvækst, ikke er opfyldt. Den nye plan bør ikke nøjes med anføre, at denne manglende indsats vil blive "søgt" gennemført i indeværende planperiode, men forsikre, at dette vil ske som en meget vigtig del af målsætningen med dette Natura 2000-område.